

Určení tarifní hodnoty sporu

Obecný soud nesmí změnit výrok soudu prvního stupně o nákladech řízení, aniž tuto změnu účastník řízení navrhl a aniž by soud na možnost takové změny rozhodnutí strany upozornil a umožnil jim vyjádřit se k této otázce, případně i předložit nové důkazy, které z pohledu dosavadního řízení nebyly relevantní. Jinak se jedná o tzv. překvapivé rozhodnutí, které je v rozporu s právem účastníka řízení na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Tarifní hodnotou sporu o náhradní plnění dodáním věci bez vad (sporu o nepeněžitě plnění) plynoucího z kupní smlouvy, je zpravidla cena těchto věcí uvedená v kupní smlouvě. Obecné soudy tedy při učení tarifní hodnoty nepeněžitě plnění, jehož hodnotu lze vyjádřit v penězích, vycházejí z § 8 odst. 1 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Jiný postup obecného soudu představuje neústavní zásah do práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 3905/19 ze dne 5.10.2021)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelky SKD TRADE, a. s., se sídlem P., zastoupené Mgr. V.K., advokátem se sídlem P., proti části výroku I. rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019 v rozsahu, kterým změnil výrok II. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 52 C 248/2014-373 ze dne 25. června 2019, a výroku II. rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019, za účasti Městského soudu v Praze jako účastníka řízení a RUDOS ROŽUMBEROK, s.r.o, se sídlem sídlem R., Slovenská republika, zastoupené Mgr. M.V., advokátem se sídlem P., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019 se ve výroku I. v rozsahu, v němž byl změněn výrok II. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 52 C 248/2014-373 ze dne 25. června 2019, ruší.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení části výroku I. a celého výroku II. rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019, neboť má za to, že jimi bylo porušeno její ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen jako "Listina"), právo na spravedlivý proces dle čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny, ve spojení s čl. 1 odst. 1 Ústavy.

2. Stěžovatelka byla žalobkyní v řízení vedeném před Obvodním soudem pro Prahu 9 ve věci dodání 102 ks ojníc v hodnotě přes 5 milionů Kč z titulu kupní smlouvy, přičemž předmětné ojnice představovaly náhradní plnění na základě reklamace uplatněné stěžovatelkou vůči žalované. Obvodní soud pro Prahu 9 poprvé rozhodl ve věci rozsudkem č. j. 52 C 248/2014-293 ze dne 5. října 2018 tak, že žalobu stěžovatelky zamítl a uložil jí náhradu nákladů řízení žalované ve výši téměř 405 000 Kč.

Při určení tarifní hodnoty sporu pro rozhodnutí o nákladech řízení přitom vycházel z ceny věci (102 ks ojníc) dle § 8 odst. 1 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Stěžovatelka podala proti tomuto rozhodnutí odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem č. j. 39 Co 19/2019-323 ze dne 6. března 2019 tak, že rozsudek soudu prvního stupně zrušil z důvodu, že prvostupňový soud při rozhodování vyšel z některých nesprávných názorů a nepřihlédl k výpovědi jednoho ze svědků. Věc tak byla obvodnímu soudu vrácena k dalšímu řízení.

3. Podruhé rozhodl Obvodní soud pro Prahu 9 ve věci rozsudkem č. j. 52 C 248/2014-373 ze dne 25. června 2019 tak, že žalobě stěžovatelky vyhověl a žalované uložil povinnost dodat stěžovatelce předmětné plnění (výrok I.), a současně stěžovatelce zaplatit náhradu nákladů řízení ve výši přes 725 000 Kč (výrok II.). I zde při určení tarifní hodnoty sporu pro rozhodnutí o nákladech řízení vycházel dle § 8 odst. 1 advokátního tarifu z ceny náhradního plnění, tj. zboží k dodání, konkrétně 102 ks ojníc v hodnotě přes 5 milionů Kč.

4. Proti tomuto rozhodnutí podala žalovaná odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze nyní napadeným rozsudkem. Odvolací soud sice potvrdil rozsudek obvodního soudu co do povinnosti žalované dodat plnění, ovšem výrok o nákladech řízení výrazně změnil tak, že výše nákladů řízení činí pouze necelých 48 000 Kč (výrok I.). Současně rozhodl o povinnosti žalované k náhradě nákladů odvolacího řízení žalobkyni ve výši 4 356 Kč (výrok II.). Podle odvolacího soudu bylo předmětem sporu rozhodnutí o tom, zda žalobce má právo na náhradní plnění za plnění již poskytnuté (nikoliv na primární dodání zboží dle kupní smlouvy). Podle městského soudu byla tato skutečnost klíčová pro stanovení výše náhrady nákladů řízení. Jelikož předmětem sporu bylo právo stěžovatelky na poskytnutí náhradního plnění, při výpočtu tarifní hodnoty dle § 7 advokátního tarifu vycházel v rozporu s právním názorem prvostupňového soudu ze skutečnosti, že hodnotu práva nelze vyjádřit v penězích. Základem tarifní hodnoty sporu tak podle něj byla v souladu s § 9 odst. 1 advokátního tarifu tarifní hodnota 10 000 Kč, nikoliv hodnota náhradního plnění - zboží podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, resp. 102 ks ojníc v hodnotě přes 5 milionů Kč, z níž při rozhodování vyšel soud prvního stupně v obou svých rozhodnutích.

II. Argumentace v ústavní stížnosti a vyjádření k ní

5. Stěžovatelka ústavní stížností brojí proti výše nadepsanému rozsudku Městského soudu v Praze co do části jeho výroku I. a výroku II., neboť jimi měla být porušena její ústavně zaručená práva, konkrétně právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, právo na spravedlivý proces dle čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny. Odvolací soud se tohoto porušení měl dopustit tím, že zcela překvapivě v rozporu s ustáleným přístupem výpočtu hodnoty věci změnil výrok o nákladech řízení soudu prvního stupně výrazně v neprospěch stěžovatelky.

6. Stěžovatelka uvedla, že po celou dobu sporu nebylo ani mezi stranami, ani ze strany soudu prvního i druhého stupně sporné, že by se hodnota sporu pro účely náhrady nákladů řízení měla počítat z hodnoty 102 ks ojníc vyjádřené sjednanou kupní cenou. Stěžovatelka zdůraznila, že tuto skutečnost nerozporoval ani sám odvolací soud při revizi prvního rozhodnutí obvodního soudu. Odvolací soud pak při revizi druhého rozhodnutí obvodního soudu ve věci výrazně změnil výrok o náhradě nákladů řízení, aniž by dal kterékoli ze stran možnost se k tomu vyjádřit, a současně aniž by se toho kterákoli ze stran domáhala.

7. Stěžovatelka označila postup odvolacího soudu za rozporný s principem kontradiktornosti soudního řízení a též s obecnými právními principy jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost soudních rozhodnutí, jinými slovy je postup odvolacího soudu v rozporu se zásadami právního státu garantovanými čl. 1 odst. 1 Ústavy. Stěžovatelka v argumentaci poukázala též na

nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3277/18 ze dne 6. června 2019, v němž Ústavní soud v obdobné věci konstatoval porušení ústavně zaručených práv stěžovatele, ač běžně ve své judikatuře ve věcech nákladů řízení neshledává ústavněprávní rozměr.

8. Posléze bylo Ústavnímu soudu doručeno doplnění ústavní stížnosti stěžovatelky, v němž stěžovatelka upozornila, že v téže věci obdržela rozhodnutí Nejvyššího soudu č. j. 32 Cdo 974/2020-443 ze dne 29. dubna 2020 o dovolání žalované ve sporu se stěžovatelkou. Za podstatné stěžovatelka považovala, že Nejvyšší soud ohledně nákladů dovolacího řízení vyšel z hodnoty předmětu sporu (102 ks ojníc), což je dle stěžovatelky zcela v souladu nejen s jejím názorem, ale též s běžnou praxí obecných soudů. Usnesení Nejvyššího soudu dle stěžovatelky jednoznačně potvrzuje, že se odvolací soud napadeným rozhodnutím odklonil od obvyklé praxe obecných soudů, včetně Nejvyššího soudu.

9. K ústavní stížnosti se vyjádřily Obvodní soud pro Prahu 9, Městský soud v Praze jako účastník i vedlejší účastnice řízení (žalovaná v řízení před obecnými soudy).

10. Obvodní soud pro Prahu 9 ve svém vyjádření uvedl, že při svém rozhodování ve věci vyšel ohledně nákladů řízení z hodnoty náhradního plnění, tj. z ceny 102 ojníc ve výši přes 5 milionů Kč, a tento výpočet považuje za správný, neboť se jedná o dodání zboží bez vad.

11. Městský soud v Praze pak ve svém vyjádření konstatoval, že si je vědom rozhodnutí Nejvyššího soudu v dané věci a pokud v dané věci městský soud rozhodl v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí, čehož si ovšem při rozhodování nebyl vědom, je třeba souhlasit s porušením ústavních práv stěžovatelky a navrhl ústavní stížnosti vyhovět.

12. Vedlejší účastnice stručně shrnuto konstatovala, že postup Městského soudu v Praze co do výpočtu nákladů řízení dle § 9 odst. 1 advokátního tarifu považuje za zcela správný a navrhla ústavní stížnost stěžovatelky odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že Ústavní soud by se v souladu se svou rozhodovací praxí ani neměl zabývat výkladem podústavního práva, resp. ustanovení advokátního tarifu.

III. Hodnocení Ústavního soudu

13. Ústavní stížnost byla podána včas a oprávněnou osobou, která je řádně zastoupena. Současně se jedná o návrh přípustný, neboť podání dovolání co do nákladů řízení je dle § 238 odst. 1, písm. h) o. s. ř. vyloučeno. Ústavní soud je k jeho projednání příslušný.

14. Klíčovou právní otázkou přednesenou nyní projednávanou stížností je otázka, zda je hodnotou sporu před obecnými soudy věc či právo ocenitelné v penězích, nebo se právní služba objednaná stěžovatelem týkala věci či práva, jehož hodnotu v penězích vyjádřit nelze. Jinými slovy, zda bylo možné hodnotu věci (dle prvostupňového soudu zboží) nebo práva (dle soudu druhého stupně právo na náhradní plnění) určit v penězích, nebo nikoliv.

15. Je však třeba zdůraznit, že Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti proti rozhodnutí vydaném v soudním řízení v zásadě nehodnotí správnost či nesprávnost výroku o náhradě nákladů řízení (viz usnesení ze dne 10. 9. 2008 sp. zn. II. ÚS 695/05 či ze dne 18. 9. 2018 sp. zn. I. ÚS 2058/18). Při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy zásadně podružné, postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například jestliže zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces extrémním způsobem nebo že bylo zasaženo i jiné základní právo, např. právo na rovnost účastníků řízení ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod [nález sp. zn. I. ÚS 351/05 ze dne 3. 5. 2006 (N 94/41 SbNU 253)]. Taktéž Ústavní soud v minulosti opakovaně shledal porušení

ústavně zaručených práv jednotlivce, nerespektoval-li obecný soud kogentní ustanovení podzákoného předpisu upravující výši náhrady nákladů soudního řízení, nepřipouštělo-li toto ustanovení jiný výklad [srov. např. bod 19 nálezu ze dne 3. 9. 2013 sp. zn. II. ÚS 2864/12 (N 157/70 SbNU 453) či body 25 a 26 nálezu ze dne 9. 10. 2017 sp. zn. I. ÚS 1081/17 (N 184/87 SbNU 41)].

16. Po posouzení stížnosti, vyjádření, jakož i podkladů ve spisu dospěl Ústavní soud k závěru, že v nyní projednávané věci Městský soud vybočil z mantinelů výkladu podústavního práva v intenzitě, která představuje neústavní zásah do práva stěžovatelky vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny. Nadto tak učinil způsobem, který závažným způsobem porušil její právo na spravedlivý proces čl. 36 odst. 1 Listiny.

17. Spor stěžovatelky o dodání náhradního plnění ojníc (konkrétně 102 ks ojníc v hodnotě přes 5 milionů Kč) z titulu kupní smlouvy, byl před obecnými soudy hned dvakrát. Již při prvním kasačním rozsudku přitom mohl městský soud prvostupňovému soudu nastínit svůj odlišný právní názor stran právního posouzení tarifní hodnoty sporu. Aniž by tak učinil a aniž by nesprávné stanovení nákladů namítala žalovaná vedlejší účastnice ve svém odvolání nebo v průběhu řízení před odvolacím soudem, ve svém druhém rozsudku městský soud změnil výrok o nákladech řízení tak, že stěžovatelce náleží namísto 723 510,90 Kč pouze 47 740,50 Kč. Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1236/07 ze dne 17. 10. 2007 (N 165/47 SbNU 179) přitom platí, že obecný soud nesmí změnit výrok soudu prvního stupně o nákladech řízení, aniž tuto změnu účastník řízení navrhl a aniž by soud na možnost takové změny rozhodnutí strany upozornil a umožnil jim vyjádřit se k této otázce, případně i předložit nové důkazy, které z pohledu dosavadního řízení nebyly relevantní. Jinak se jedná o tzv. překvapivé rozhodnutí, které je v rozporu s právem účastníka řízení na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jako tomu bylo právě v nyní projednávané věci.

18. Stanovenou výši nákladů řízení městský soud svým překvapivým rozhodnutím podstatně snížil ve zjevném rozporu s výkladem podústavního práva. Podle ustanovení § 8 odst. 1 advokátního tarifu "není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká." Prvostupňový soud, který dle citovaného ustanovení postupoval při stanovení výše tarifní hodnoty, vycházel z předpokladu, že stěžovatelka žalobou požaduje dodání náhradního plnění (věcí, resp. ojníc) odpovídající kvality sjednané v kupní smlouvě, přičemž hodnota ojníc byla zcela jednoduše zjistitelná z této kupní smlouvy. Ustanovení § 9 odst. 1 advokátního tarifu, zvolené soudem odvolacím, ve znění "nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi a není-li dále stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu částka 10 000 Kč", nebylo na věc aplikovatelné. Nebyla totiž splněna již hypotéza citované normy, neb hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích lze, a to bez obtíží z obsahu kupní smlouvy.

19. Vybočení napadeného rozsudku z mantinelů výkladu podústavního práva, resp. nesprávnost kvalifikace tarifní hodnoty podle advokátního tarifu, nepřimo potvrdil i Nejvyšší soud v této věci k dovolání žalované vedlejší účastnice. Nejvyšší soud ve svém odmítavém (kvazi)meritorním usnesení č. j. 32 Cdo 974/2020-443 ze dne 29. dubna 2020 přiřkl protistraně (stěžovatelce) vzniklé náklady dovolacího řízení na podkladě § 8 odst. 1 advokátního tarifu, v souladu s právním názorem Ústavního soudu. Konstatoval, že předmětem sporu bylo v nyní projednávané věci nepeněžitě plnění (závazek žalované), jehož hodnotu lze vyjádřit v penězích. Odkázal přitom na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2003, č. j. 33 Odo 238/2001-111, v němž se tento soud zabýval obsahem hypotézy § 9 odst. 1 advokátního tarifu, přičemž v citovaném rozsudku soud nakonec považoval za správné určení tarifní hodnoty dle § 8 odst. 1 advokátního tarifu v situaci, kdy se právní služba poskytovaná advokátem (právní analýza) týkala posouzení povinnosti žalované uzavřít závazek s třetí osobou v určité výši. Cenu práva rozhodného pro určení tarifní hodnoty bylo dle soudu možné bez obtíží zjistit z potenciální smlouvy, k jejímuž (ne)uzavření mělo vést poskytnutí právních služeb. Ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu je zjevné, že postup Městského soudu v Praze v této věci neobstojí.

20. Závěry vyslovené v tomto nálezu lze proto shrnout tak, že zaprvé obecný soud nesmí změnit výrok soudu prvního stupně o nákladech řízení, aniž tuto změnu účastník řízení navrhl a aniž by soud na možnost takové změny rozhodnutí strany upozornil a umožnil jim vyjádřit se k této otázce, případně i předložit nové důkazy, které z pohledu dosavadního řízení nebyly relevantní. Jinak se jedná o tzv. překvapivé rozhodnutí, které je v rozporu s právem účastníka řízení na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Zadruhé, tarifní hodnotou sporu o náhradní plnění dodáním věci bez vad (sporu o nepeněžitě plnění) plynoucího z kupní smlouvy, je zpravidla cena těchto věcí uvedená v kupní smlouvě. Obecné soudy tedy při určení tarifní hodnoty nepeněžitě plnění, jehož hodnotu lze vyjádřit v penězích, vycházejí z § 8 odst. 1 advokátního tarifu. Jiný postup obecného soudu představuje neústavní zásah do práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

IV. Závěr

21. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud uzavírá, že rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 329/2019-411 ze dne 20. listopadu 2019 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky vlastnit majetek dle čl. 11 odst. 1 Listiny, jakož i právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto Ústavní soud zrušil citovaný rozsudek Městského soudu v Praze ve výroku I. v rozsahu, v němž městský soud změnil výrok o výši nákladů řízení (výrok II.) rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 52 C 248/2014-373 ze dne 25. června 2019.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)